

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет стоматології та фармації
Кафедра загальної та клінічної фармакології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Лікарська рецептура

Галузь знань
Спеціальність
Назва освітньої програми
Рівень вищої освіти

22 «Охорона здоров'я»

226 «Фармація, промислова фармація»

Фармація

другий (магістерський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
к.ф.н. Селіверстова Ганна Сергійовна	0939090143	totalstuj@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Лікарська рецептура – це розділ лікознавства, що вивчає правила прописування ліків у різних лікарських формах.

Пререквізити курсу:

Необхідною навчальною базою перед початком вивчення освітнього компонента є володіння знаннями з фармакології.

Метою на підставі Державної фармакопеї України та інших нормативних документів вміти оформлювати основні поняття та терміни технології лікарських форм; вивчити структуру та правила виписування рецепту.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни « Лікарська рецептура» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній фармацевтичній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 2. Здатність здійснювати консультування щодо безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту; фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації безрецептурного лікарського засобу шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, показань та протипоказань керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей лікарського засобу та інших товарів аптечного асортименту.

СК 9. Здатність застосовувати підходи менеджменту у професійній діяльності аптечних, оптово-посередницьких, виробничих підприємств та інших фармацевтичних організацій, демонструвати навички лідерства.

СК 12. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

*Навчальна дисципліна Лікарська рецептура забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (РН)**, передбачених освітньою програмою:*

ПРН 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН 5. Позиціонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці; формулювати цілі власної діяльності з урахування суспільних і виробничих інтересів.

ПРН 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 10. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

2. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Уміння:

3. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Визначати останні зміни та доповнення, внесені в чинне законодавство.

5. Проводити дослідження різних процесів фармацевтичної діяльності, складність яких відповідає певному рівню виконуваних функцій.

6. Застосувати знання: на рівні відтворення – правильно оцінювати сутність та зміст конкретних правових явищ (ситуацій), орієнтуватися в чинному законодавстві; на творчому рівні – використовувати свої внутрішні якості у підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати правові явища, формувати наукові пошуки.

Навички:

7. Практикувати невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я.

8. Здійснювати необхідні види робіт, пов'язаних з промисловим/аптечним виробництвом (виготовленням) лікарських засобів.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	14/12	28/16	78/92	3	6	вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна/заочна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		семін	сам. роб.	
Тема.1 Вступ. Загальна рецептура	17/17	2/2	4/2	11/13
Тема.2 Тверді дозовані лікарські форми	17/17	2/2	4/2	11/13
Тема.3 Тверді недозовані лікарські форми	17/17	2/2	4/2	11/13
Тема.4 Рідкі дозовані лікарські форми	17/17	2/2	4/2	11/13
Тема.5 Рідкі недозовані лікарські форми	17/17	2/2	4/2	11/13
Тема.6 М'які дозовані лікарські форми	17/17	2/2	4/2	11/13
Тема.7 М'які недозовані лікарські форми	18/18	2	4/4	12/14
Усього годин	120	14/12	28/16	78/92

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна/заочна форма
1	Тема.1 Вступ. Загальна рецептура 1. Основні етапи її розвитку фармакології. 2. Форми рецептурних бланків. 3. Рецепт, його структура.	4/2
2	Тема.2 Тверді дозовані лікарські форми 1. Порошки для прийому внутрішньо 2. Капсули, таблетки, драже 3. Інші тверді дозовані лікарські форми	4/2
3	Тема.3 Тверді недозовані лікарські форми 1. Присипки 2. Інші тверді недозовані лікарські	4/2
4	Тема.4 Рідкі дозовані лікарські форми 1. Настої та відвари 2. Мікстури 3. Розчини для прийому внутрішньо	4/2
5	Тема.5 Рідкі недозовані лікарські форми 1. Розчини для зовнішнього застосування 2. Суспензії для зовнішнього застосування 3. Емульсії для зовнішнього застосування 4. Інші недозовані лікарські форми	4/2
6	Тема.6 М'які дозовані лікарські форми	4/2

	1. Суппозиторії	
7	Тема.7 М'які недозовані лікарські форми 1. Мазі, Паста 2. Лініменти 3. Креми	4/4
	Всього	28/16

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Лікарська рецептура» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема.1 Вступ. Загальна рецептура Реферат 1. Основні етапи її розвитку фармакології. 2. Форми рецептурних бланків. 3. Рецепт, його структура.	11/13
2	Тема.2 Тверді дозовані лікарські форми Реферат 1. Порошки для прийому внутрішньо 2. Капсули, таблетки, драже 3. Інші тверді дозовані лікарські форми	11/13
3	Тема.3 Тверді недозовані лікарські форми Реферат 1. Присипки	11/13

	2. Інші тверді недозовані лікарські	
4	Тема.4 Рідкі дозовані лікарські форми Реферат 1. Настої та відвари 2. Мікстури 3. Розчини для прийому внутрішньо	11/13
5	Тема.5 Рідкі недозовані лікарські форми Реферат 1. Розчини для зовнішнього застосування 2. Суспензії для зовнішнього застосування 3. Емульсії для зовнішнього застосування 4. Інші недозовані лікарські форми	11/13
6	Тема.6 М'які дозовані лікарські форми Реферат 1. Суппозиторії	11/13
7	Тема.7 М'які недозовані лікарські форми Реферат 1. Мазі, Паста 2. Лініменти 3. Креми	12/14
	Всього	78/92

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит (залік)
--	---

Питання до іспиту

1. Які препарати відносять до списку А і Б? Які особливості зберігання і виписування наркотичних (психотропних) засобів?
2. Як класифікують лікарські форми за призначенням і фізико-хімічними властивостями?
3. Які лікарські форми називають офіційними, а які магістральними?
4. Що таке рецепт? Які форми рецептурних бланків існують в Україні? Які правила їх оформлення?
5. З яких частин складається рецепт (латинською і рідною мовами). Що відображає кожна частина? Правила оформлення.
6. У яких випадках виписують рецепти розгорнутим прописом, а в яких - скороченим?
7. Які види доз існують?
8. Що таке «широта терапевтичної дії»? У випадку, якщо лікарський засіб має велику широту терапевтичної дії, то він є високо- чи малотоксичним препаратом?
існують способи розрахунку рецепта на дозовані лікарські форми?
9. Які існують способи розрахунку рецепта на дозовані лікарські форми. У чому їх суть?
10. У чому виражаються дози твердих і сипких речовин?
11. Згідно з якими правилами виписують магістральні й офіційні порошки для вживання?
12. За якими правилами виписують офіційні капсули, пігулки і драже?
13. Які особливості виписування складних і патентованих капсул пігулок і драже?
14. Характеристика рідких дозованих та недозованих лікарських форм.
15. Характеристика настоїв та відварів.
16. Характеристика мікстур та слизів.
17. Прописи для розчинів для прийому всередину та крапель для прийому всередину.
18. Прописи настоянок, рідких екстрактів, суспензій для вживання, аерозолі для інгаляцій.
19. Характеристика та пропис розчинів для зовнішнього вживання.
20. Характеристика та пропис суспензій, емульсій, аерозолів для зовнішнього використання.
21. Характеристика та прописи для інших рідких недозованих лікарських форм
22. Що належить до м'яких дозованих лікарських форм?
23. За якими правилами виписують офіційні й магістральні супозиторії?
24. Що є ТТС і за якими правилами їх виписують?
25. Що відносять до недозованих твердих, рідких і м'яких лікарських форм,
26. Згідно з якими правилами виписують офіційні недозовані лікарські форми?
27. Які *constituens* використовують для приготування магістральних присипок мазей, лініментів, паст? Які особливості їх виписування розгорнутим способом?
28. М'які недозовані лікарські форми (мазі, пасти, лініменти, креми, гелі, пластирі). Поняття про мазі. Види мазей. Відмінність мазей від паст. Конституенси для мазей, паст, лініментів. Правила прописування. Пластирі недозовані. Види. Правила прописування.
29. Загальна характеристика супозиторіїв. Супозиторії ректальні та вагінальні. Речовини, які використовують як основи для їх виготовлення. Правила прописування магістральних і офіційних супозиторіїв.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E	незадовільно	не зараховано
35-59 (3)	Fx		
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Фармакологія : посібник-довідник для підготовки до ЛП "Крок 1. Загальна лікарська підготовка" / І. І. Заморський, С. П. Мельничук, Т. Г. Копчук [та ін.]. - Чернівці : Медуніверситет, 2018. - 271 с. : іл., Кольор. іл. - Бібліогр.: с. 270.
2. Katzung and Trevor's Pharmacology : examination & board review / B. G. Katzung, M. Kruidering-Hall, A. J. Trevor. - 12th ed., International Edition. - New York; Chicago ; San Francisco : McGraw Hill Education, 2019. - 585 p.
3. USMLE: Step 1: lecture notes 2020: Pharmacology/ed. S. R. Harris. - New York : Kaplan Medical, Inc., 2020. - 335 p.
4. Фармакологія: підручник / І. В. Нековаль, Т. В. Казанюк. - 8-с вид. - Київ : Медицина, 2018. - 552 с. - Бібліогр.: с. 551.
5. Фармакологія=Pharmacology. Guide to essential drugs: посібник по основних препаратах / І. І. Заморський, Т. С. Щудрова, Т. Г. Копчук [та ін.]. - Чернівці : Медуніверситет, 2018. - 141 с.

Електронні ресурси:

1. <http://moz.gov.ua>
2. «Державний реєстр лікарських засобів України» - Режим доступу: <https://moz.gov.ua/derzhavnij-reestr-likarskih-zasobiv-ukraini>
3. АТС-класифікація - Режим доступу: <https://compendium.com.ua/uk/atc/>